

ПРОБЛЕМИ ЕКОНОМІКИ

УДК 338.3+330.3

Й.М. Петрович, Н.С. Луцк
Національний університет “Львівська політехніка”,
кафедра менеджменту організацій

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ПЕРЕДУМОВИ ТА ШЛЯХИ ПРИСКОРЕННЯ МОДЕРНІЗАЦІЇ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

© Петрович Й.М., Луцк Н.С., 2013

Зазначено, що процеси модернізації промислових підприємств та національної економіки загалом гальмуються неузгодженістю між визначеними для них цілями та термінами проведення модернізації і реальними принципами та інструментами, за допомогою яких повинні реалізовуватися процеси модернізації на макроекономічному та мікроекономічному рівнях. Проаналізовано сучасний стан розвитку вітчизняної економіки, а саме такі показники, як обсяг ВВП, рівень випуску промислової продукції, обсяги інвестицій в економіку України. Виділено проблеми, які гальмують процеси економічного розвитку та зростання конкурентоспроможності вітчизняної економіки. Визначено цілі економічної модернізації, які полягають у створенні необхідних стимулів з боку держави для структурної перебудови економіки, нарощення ВВП через збільшення показників ефективності і продуктивності, акумулювання інвестиційних ресурсів у пріоритетні галузі і напрямки та впровадження системної політики підтримки вітчизняного виробника.

Виділено такі принципи здійснення процесів модернізації: системний і комплексний підходи, послідовність, безперервність, інноваційна основа, гнучкість та адаптація, безперервне навчання персоналу, соціальна спрямованість, оцінка ефективності та орієнтація на позитивний результат. Запропоновано дієві інструменти для ефективної реалізації стратегії модернізації промислових підприємств.

Ключові слова: модернізація, економіка, конкурентоспроможність, ефективність, принципи, заходи.

ORGANIZATIONAL BACKGROUND AND METHODS OF ACCELERATING MODERNIZATION OF INDUSTRIAL ENTERPRISES

© Petrovych Yo.M., Lushchak N.S. 2013

It has been determined that the processes of modernization of industrial enterprises and the national economy as a whole are being slowed down due to the discrepancy between the assigned purposes and terms of modernization and the actual principles and tools by which the processes of modernization must be implemented at the macroeconomic and microeconomic levels. The present state of the national economy, in particular, such indicators as GDP, the level of industrial production, the volume of investments in Ukrainian economy is analyzed. The problems that are hindering economic development and growth of the domestic economy competitiveness are highlighted. The goals of economic modernization are defined as follows: provision of incentives by the state for economic restructuring; growth of GDP due to increased efficiency and productivity; accumulation of investment resources in the priority fields and areas; and implementation of system policies to support domestic producers. The following principles of the modernization processes implementation are defined: a systematic and comprehensive approach, consistency, continuity, innovation framework, flexibility and adaptation, continuous professional development of the personnel, social dimension, efficiency evaluation, and focus on positive results. Efficient tools for effective implementation of the strategy of modernizing the industrial enterprises are proposed.

Key words: modernization, the economy, competitiveness, efficiency, principles, measures.

Постановка проблеми

Процеси модернізації промислових підприємств та національної економіки загалом гальмуються неузгодженістю між визначеними для них цілями та термінами проведення модернізації і реальними принципами та інструментами, за допомогою яких повинні реалізовуватися процеси модернізації на макро- та мікроекономічному рівні. Тобто фактично існують проблеми, які необхідно вирішувати на різних рівнях ієрархії управління, зокрема: формування державної стратегії підвищення конкурентоспроможності національної економіки; визначення пріоритетних галузей і їх підприємств для модернізації; ресурсне забезпечення комплексних заходів, пов'язаних з формуванням принципів, які повинні стати вихідними для реалізації стратегії модернізації та використання ефективних інструментів для управління цими процесами на різних рівнях господарських систем.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Проблеми модернізації національної економіки та окремих підприємства знаходяться в центрі уваги вітчизняних і зарубіжних учених-економістів, керівників державних установ та підприємств. Останнім часом з'явилася низка досліджень, у яких висвітлені проблеми ресурсного забезпечення національної економіки на макрорівні [1], управління потенціалом та розвитком підприємств на основі модернізації [3], модернізації як необхідної умови економічної відбудови національної соціально-економічної системи [6], проблеми інноваційно-технологічної модернізації [2], в [11, 12] зроблено акцент на чинниках модернізації ресурсного потенціалу промислового підприємства, розглянуто функціональні принципи модернізації ресурсного потенціалу, зокрема для маркетингової та управлінської функціональних підсистем.

В. В. Баліцька [1], досліджуючи ресурсне забезпечення національної економіки, підкреслює, що основним чинником макроекономічної стабільності країни виступає формування фінансового капіталу, тому саме фінансовий стан суб'єктів господарювання є визначальним чинником їх модернізації. Натомість А. В. Сірко та Н. М. Найдич у своїй роботі [13] підкреслюють, що насправді твердження про дефіцит фінансових ресурсів є поверхневим, адже у сучасному діловому світі доступні дієві механізми залучення коштів у перспективні бізнес-проекти. Тому основним чинником гальмування модернізаційних процесів є відсутність фінансових ресурсів на їх здійснення. Водночас дуже важливим бар'єром на шляху до модернізації автори називають брак серйозної економічної конкуренції, через спотворення конкурентного середовища поведінкою великого бізнесу та влади, а також зростання власності з топ-менеджментом внаслідок роздержавлення і приватизації підприємств.

Роль держави у процесі модернізації вітчизняної економіки як одного з ключових чинників досліджено у роботах П. С. Петренка [7]. Підтвердженням актуальності питання є визнання на найвищому державному рівні того факту, що Україна істотно відстає від розвинених країн за темпами технічного переоснащення, модернізації та реконструкції чинних підприємств. В Україні спостерігається відсутність виробництва технологічного устаткування, здатного забезпечити виробництво конкурентної продукції. У березні 2013 р. уряд прийняв Державну програму активізації розвитку економіки на 2013 – 2014 рр. [9], у якій одним із пріоритетних завдань визначено створення умов для проведення модернізації, технічного переоснащення, перепрофілювання чинних та відкриття нових підприємств гірничо-металургійного комплексу, машинобудування та хімічної промисловості.

Основним завданням цієї Програми є забезпечення прискорення розвитку пріоритетних галузей національної економіки, сприяння позитивним структурним зрушенням в економіці, диверсифікації та зниженню енергомісткості виробництва з метою відновлення економічного зростання та підвищення добробуту громадян України [9].

Мета роботи

Прискорення модернізації вітчизняної економіки зумовило необхідність застосування дієвих механізмів її проведення, що стало підґрунтям для виконання на різних рівнях таких її завдань:

- проаналізувати сучасний стан розвитку вітчизняної економіки та визначити місце України у світовому рейтингу конкурентоспроможності;
- визначити цілі, завдання, пріоритетні галузі, напрямки модернізації;
- сформулювати принципи, на яких повинні ґрунтуватися процеси модернізації на макро- та мікроекономічному рівні;
- запропонувати дієві інструменти для ефективної реалізації стратегії модернізації промислових підприємств та економіки загалом.

Виклад основного матеріалу

Впродовж другої половини 2012 р. і у першій половині 2013 р. спостерігається зниження багатьох важливих показників ВВП: інвестицій, обсягів виробництва промислової продукції тощо. На ці процеси звернено увагу у таких публікаціях: [5, 9, 14]. Тут потрібно наголосити на такому:

– *нестійка динаміка ВВП України у 2012 р., з формуванням з другого півріччя низхідних тенденцій.* Макроекономічні параметри до початку 2012 року залишалися сприятливими: за 2010 – 2011 рр. реальний ВВП зріс на 9,5 %, подолавши більше половини від кризового падіння; дефіцит бюджету за підсумками 2011 р. становив прогностні 2,7 % ВВП року (проти 4 % ВВП у Єврозоні, 8,9 % – у Японії та 10% ВВП у США). Протягом першого півріччя 2012 р. зростання ВВП становило 2,5%, але подальший його спад призвів до того, що за підсумками 2012 р. приросту ВВП не відбулося;

– *зниження індексу промислової продукції (ключового показника розвитку економіки) у січні–лютому 2013 р. порівняно з відповідним періодом попереднього року на 4,8 %.* За підсумком 2012 р. зниження цього індексу у промисловості становило 1,8 %. На низьку виробничу активність світової економіки зниженням виробництва відреагували експортоорієнтовані галузі та галузі інвестиційного спрямування, зокрема падіння на підприємствах машинобудівної галузі за січень–лютий 2013 р. порівняно з січнем–лютим 2012 р. скоротилося на 11,2 %, у металургійному виробництві та на виробництві готових металевих виробів – 5,2 %.

– *спостерігається погіршення структури інвестування промислового виробництва (зростання частки інвестицій у базові галузі).* За перше півріччя 2012 р. 36 % промислових інвестицій було спрямовано у видобувну промисловість, з них 27 % – у видобування паливно-енергетичних корисних копалин, 22,4 % складала частка виробництва електроенергії, газу та води, 10,3 % – металургії. Водночас явно низьке інвестиційне забезпечення переробних галузей (зокрема, лише 7,7 % промислових інвестицій було спрямовано у машинобудування) формує ризики для удосконалення структури економіки за рахунок підвищення частки високотехнологічних виробництв. В українській економіці домінують низькотехнологічні галузі виробництва, які, природно, належать до малонаукомістких галузей. Загалом в Україні домінує відтворення виробництва 3-го технологічного укладу (гірнична металургія, залізничний транспорт, багатотоннажна неорганічна хімія тощо). Відповідно майже 95 % вітчизняної продукції належить до виробництв 3-го та 4-го технологічних укладів. Зростання ВВП за рахунок введення нових технологій в Україні оцінюється усього в 0,7–1 %;

– *особливо негативним чинником є різке сповільнення темпів приросту прямих іноземних інвестицій.* Приріст прямих іноземних інвестицій в Україну у вигляді акціонерного капіталу у січні–вересні 2012 р. становив 2,6 млрд. дол. США, що майже на третину (на 29,4 %) менше, ніж за аналогічний період 2011 р. У III кварталі 2012 р. інвестиції збільшилися усього на 247,1 млн. дол. США – що у п'ять разів менше, ніж за той самий період минулого року (1,26 млрд. дол. США).

Охарактеризовані тенденції мають системний характер та можуть становити серйозну загрозу соціально-економічному розвитку України. Ситуація ускладнюється також через несприятливі загальносвітові тенденції. Через наростання загрози світової фінансової кризи та внутрішні економічні суперечності існує ймовірність істотного подальшого зменшення обсягів виробництва.

Проведений оглядовий аналіз показників розвитку української економіки показує, що найбільшими ключовими проблемами, які гальмують процеси економічного розвитку та зростання конкурентоспроможності вітчизняної економіки, є:

- *високий рівень зношеності основних фондів, сповільненість процесів модернізації, реконструкції, реструктуризації суб'єктів господарювання;*

- *висока енергомісткість промислового виробництва*, і як наслідок, – залежність від цін на енергоносії вища, порівняно з іншими країнами ціна на газ, що постачається з Російської Федерації;
- *незбалансованість у структурі експорту та імпорту*: експорт сировини і дешевих матеріалів, які не створюють істотної доданої вартості та, навпаки, – імпорт дороговартісної продукції, готових продуктів кінцевого споживання;
- *несприятливі структурні співвідношення у галузях виробництва*: дві третини загального обсягу промислової продукції припадає на галузі, що виробляють сировину, матеріали та енергетичні ресурси, одночасна відсутність виробництва вітчизняного технологічного устаткування, здатного забезпечити виробництво конкурентоспроможної продукції;
- *інноваційні чинники*: низький рівень фінансування НДДКР, погана розвиненість інноваційної інфраструктури, низький рівень кооперації між суб'єктами інноваційного процесу.

Зупинимось на ключових завданнях, які стоять перед Україною на шляху модернізації її економіки. Першим і найголовнішим завданням, яке необхідно виконати з метою прискорення модернізації економіки, є *пріоритизація* (визначення пріоритетів), яка повинна виявлятися у:

- визначенні ключових сегментів економіки на державному рівні (дуже обмежена їх кількість), на які необхідно спрямувати інвестиційні та інші ресурси;
- розробці характеристик та відборі конкретних життєздатних та окупних інвестиційних проектів;
- виділення найперспективніших напрямів модернізації на кожному окремому суб'єкті господарювання залежно від цілей, які ставить перед собою організація.

На початковому етапі в умовах складної економічної ситуації дуже важливо спрямувати наявні ресурси у вузький сегмент економіки. Необхідно, щоб ці ресурси акумулювалися у подолання технологічної відсталості галузей промисловості, підвищуючи їх конкурентоспроможність та інвестиційну привабливість.

У цьому контексті потрібно зазначити, що кошти на реалізацію Державної програми розвитку економіки будуть витрачатися виключно на реальні проекти, які принесуть практичні результати для економіки нашої держави. Так, прогнозований обсяг фінансування Програми на 2013 р. – 253,8 млрд. грн, з яких 23,7 млн. грн – з Держбюджету, 8,2 млрд. грн – кошти місцевих бюджетів, 7,1 млрд. грн – кредити міжнародних фінансових організацій, 214 млрд. грн – інші джерела, зокрема й кошти інвесторів [8].

Звертаючись до проблеми вибору пріоритетних галузей, які підлягають модернізації, насамперед зацентруємо увагу на машинобудуванні. Ефективний розвиток цієї галузі виконує двоєдине завдання: виробництво готової кінцевої конкурентоспроможної продукції та забезпечення технікою вітчизняного виробництва інші галузі промисловості, наприклад, сільське господарство, транспортну, будівельну галузі. У машинобудуванні зосереджено майже 15 % від вартості основних засобів та понад 21 % від кількості найманих працівників промисловості (586,7 тис. осіб за січень–листопад 2012 р.). Отже, машинобудівний комплекс України є однією з найважливіших, потужних і перспективних галузей промисловості, що здатна забезпечити технічну озброєність, комплексну механізацію і автоматизацію процесів виробництва.

Варто відзначити широкий номенклатурний склад продукції вітчизняних машинобудівних підприємств – 3,5 тис. назв машин та обладнання, серед яких 2 тис. модернізованих та понад 500 – нових моделей машин і обладнання для АПК. Такий номенклатурний склад дає змогу механізувати 85 % сільськогосподарських робіт. Однак проблема полягає в тому, що половина вітчизняних машин іде на експорт, натомість частка імпортних машин на ринку АПК становить аж 80 %. Продукція вітчизняного машинобудування для АПК не може конкурувати з зарубіжною технікою, навіть тією, яка вже була у використанні.

Отже, завдання, яке стоїть перед керівництвом нашої держави, полягає у такому: *створити умови для проведення модернізації, технічного переоснащення, перепрофілювання чинних та відкриття нових підприємств агропромислового комплексу та сільськогосподарського машинобудування і налагодити внутрішнє виробництво інноваційної сільськогосподарської техніки та обладнання для харчової і переробної промисловості та сільськогосподарських підприємств.*

У Державній програмі активізації розвитку економіки до пріоритетних галузей, які потребують модернізації та технічного переоснащення, зараховано також і підприємства гірничо-металургійного комплексу та хімічної промисловості.

Тут доречно зазначити, що процеси модернізації необхідно розглядати як важливе підґрунтя для підготовки підприємств до інноваційної діяльності. Задекларована стратегія інноваційного розвитку України зазнала невдачі, насамперед через неготовність вітчизняних підприємств до такої стратегії. Тому тепер ми повертаємося знову до питань оновлення основних фондів, технічного переоснащення і нарощення обсягів виробництва. Вважаємо, що наступним завданням, яке потрібно виділити в економічному розвитку України, – це *нарощення промислового виробництва та відповідного рівня ВВП на душу населення на рівні із розвиненими країнами*. Ми цілком погоджуємося із думкою С. Петренка про те, що для низових ланок – підприємств і організацій – стратегічним орієнтиром є досягнення передових у світі показників ефективності і продуктивності відповідно до їх профілю діяльності [7]. Для нарощення обсягів ВВП необхідно привести показники використання ресурсів та продуктивності праці до рівня розвинених країн. Досягти цього можливо лише за допомогою інвестицій, а ефективно вкладення інвестиційних ресурсів передбачає вкладення коштів в інноваційний розвиток.

Наступним завданням, яке передусє інноваційній модернізації вітчизняної економіки, є *підтримка національного товаровиробника*. Сьогодні однією із основних перепон для сталого соціально-економічного розвитку України є надмірна відкритість внутрішнього ринку і відсутність дієвої підтримки національного товаровиробника. Для виправлення поточної ситуації варто створити систему пріоритетної підтримки національного товаровиробника; запровадити механізми державної підтримки модернізації, технологічного оновлення та інноваційної діяльності державних підприємств, надати державну кредитну підтримку компаніям, які здійснюють експорт високотехнологічної та інноваційної продукції; запровадити програми пільгового кредитування державними банками підприємств, орієнтованих на внутрішній ринок, насамперед переробних підприємств, підприємств легкої та харчової промисловості; знизити відсоткову ставку кредитних ресурсів для національного товаровиробника.

Отже, цілі економічної модернізації полягають у створенні необхідних стимулів з боку держави для структурної перебудови економіки, нарощення ВВП через збільшення показників ефективності і продуктивності, акумулювання інвестиційних ресурсів у пріоритетні галузі і напрямки та впровадження системної політики підтримки вітчизняного виробника. Така політика повинна бути спрямована на формування національного капіталу як основи макроекономічної стабільності та конкурентоспроможності.

Виконання цього важливого завдання залежить від прискорення та результативності модернізації вітчизняної економіки, її секторів та окремих підприємств.

Успішність процесів модернізації великою мірою залежить від того, на яких принципах (основах) здійснюються ці процеси. До таких принципів зарахуємо:

1. *Системний і комплексний підхід*. Модернізаційні процеси на підприємстві повинні бути спрямовані на загальну мету. Важливо залучати до процесу одночасно усі підрозділи організації, менеджерів усіх ланок управління. Реалізація принципу залежить від особистої мотивації найвищого керівництва організації, розуміння кожним працівником цілей модернізації, усвідомлення необхідності її здійснення.

2. *Послідовність*. Процес модернізації – складний і тривалий, тому необхідно проводити його поступово, у кілька етапів. На початку необхідно чітко визначити цілі, завдання модернізації, інструменти її здійснення, а потім чітко і послідовно втілювати цей план у реальність. Важливо бути готовим до складнощів і проблем, які будуть створюватися, але послідовність і наполегливість на шляху до реалізації планів модернізації безумовно приведе до позитивних результатів.

3. *Безперервність*. Саме відсутність слідування цьому принципу на більшості вітчизняних підприємств призводить до кризи функціонування. У сучасному мінливому середовищі з високою

конкуренцією та швидкістю змін важливо постійно розвивати організацію, оновлювати асортимент, технологію та модель організації бізнес-процесів загалом, в іншому випадку втримати позиції на ринку дуже важко. Важлива роль належить діям та практиці. Лише під час практичних дій можна виявити помилки та змінити процес на краще, безперервність та щоденне вдосконалення є основою успіху у довгостроковій перспективі.

4. *Інноваційна основа.* Процеси модернізації повинні мати інноваційне наповнення, використовувати найновішу технологію та забезпечувати інноваційний шлях розвитку організації. Відкритість і доступність інформації у сучасному світі створюють усі умови для запозичення найкращих практик та впровадження їх у власній організації.

5. *Гнучкість та адаптація.* Швидше за все у процесі втілення плану модернізації у нього доведеться вносити зміни, тому важливо підготувати організацію та її персонал до процесів адаптації. Адаптація полягає також у збереженні організації в умовах зміни зовнішнього середовища в результаті зміни характеру відносин з ним і трансформації підприємства. Збереження відносної цілісності і стійкості підприємства означає здатність брати участь у відтворенні матеріальних благ і виробничих відносин на якісно новому рівні, реалізуючи внутрішні і зовнішні зв'язки. Процеси модернізації будуються на оптимізації зв'язків із зовнішнім оточенням. Необхідне оптимальне поєднання зовнішніх і внутрішніх зв'язків, які, незважаючи на суперечності, можуть бути збалансовані діями структур, що управляють, гармонізованими на усіх рівнях ієрархії.

6. *Безперервне навчання персоналу.* Проведення процесів модернізації потребує підвищення умінь і компетенцій персоналу. Розвиток не лише професійних навичок, а й особистісних характеристик, лідерства. Лідер повинен не лише виконувати поставлені перед ним завдання, а й сповідувати філософію компанії та показувати власним прикладом ставлення до справи. Модернізаційні процеси та розвиток інновацій можливі лише за ефективного “менеджменту знань” на усіх рівнях: загальнодержавному, регіональному, підприємницькому. Вважаємо, що концепція “менеджменту знань” повинна ґрунтуватися на стратегіях виявлення, створення, зберігання, передачі та використання знань.

7. *Соціальна спрямованість (внутрішня і зовнішня).* Під час визначення цілей та інструментів модернізації підприємства та економіки загалом важливо пам'ятати, що існують два основні виміри цих процесів: 1) основна місія функціонування організації – задовольняти потреби споживачів у найкращий спосіб; 2) створювати такі умови для внутрішнього персоналу, які б через задоволення особистих потреб кожного працівника мотивували їх до покращення власних результатів, ефективності, ініціативності та розвитку творчості.

8. *Оцінка ефективності та орієнтація на позитивний результат.* Плани та результати модернізаційних процесів повинні мати чіткий кількісний вимір. Важлива роль тут належить формуванню та постійному моніторингу системи ключових показників ефективності, які під час оцінювання результатів модернізації відображали б повну та адекватну картину ситуації.

Названі принципи проведення модернізації повинні знайти своє віддзеркалення у конкретних заходах її здійснення. Для досягнення позитивних змін у масштабах і динаміці зростання ВВП необхідно перейти до інноваційної моделі структурної перебудови економіки (спільно із технологічною модернізацією). Н. Геселева зазначає, що основою антикризового регулювання економіки є стратегія зміни технологічних укладів на основі розвитку базисних інновацій нового технологічного укладу, що дає лавиноподібний ріст нових виробництв і формування нових кластерів національної економіки [4, с. 68]. Унікальні технології 3-го і 4-го технологічних укладів та наявність високого рівня технологічного потенціалу дають змогу Україні перейти до інтенсивного розвитку галузей 5-го і 6-го технологічних укладів, які формують економіку знань. В іншому випадку зростання конкурентоспроможності ускладнюватимуться через наявність структурних диспропорцій та неефективного використання наявних ресурсів.

Для структурної модернізації необхідно формувати внутрішній ринок для НДДКР та освіти, а також внутрішній попит на інновації. Потрібно створювати умови, які б орієнтували національну економіку на виробництво продукції кінцевого призначення на споживання. Такий процес нерозривно пов'язаний із розвитком об'єктів інноваційної інфраструктури та центрів підтримки

та економічного розвитку підприємництва (на регіональному та загальнодержавному рівнях). Один із шляхів розвитку у цьому напрямку – формування кластерів інноваційного розвитку із замкненим циклом виробництва продукції та надання послуг. Функціонування у кластерах відкриває можливості для створення виробничих технологічних пакетів – сукупності технологій, що включає в себе і фізичні, і гуманітарні технології, та має вертикальну інтеграцію у технологічному просторі. В такий спосіб досягається ефект синергії через кооперацію та одночасний розвиток різних видів інновацій у різних сферах та напрямках. Безумовно, у процесі формування інноваційної інфраструктури важлива роль належить ВНЗ, науково-дослідним лабораторіям, конструкторським бюро тощо. Вони повинні стати реальними центрами розвитку науки та генерування інновацій, а ключовим завданням на шляху до інноваційної модернізації є створення умов для комерціалізації розробок, створених ученими.

Говорячи про структурну модернізацію, потрібно мати на увазі вирішення проблем, пов'язаних з перепрофілюванням економіки для виробництва продукції кінцевого споживання для населення: техніки побутового призначення, легкових автомобілів, конкурентоспроможного одягу та взуття. Держава повинна створити усі умови для діяльності національного виробника. Ми вже згадували про систему пільгового кредитування. Оптимальним варіантом на цьому етапі економічного розвитку України видається визначення механізму державної фінансової підтримки вітчизняних підприємств – національних товаровиробників, орієнтованих на внутрішній ринок, а також тих, що виробляють високотехнологічну та інноваційну продукцію, призначену на експорт, через систему пільгового кредитування.

Особливістю такого виду державної фінансової підтримки має стати дворівнева система державного пільгового кредитування національних товаровиробників, яка здійснюватиметься:

- Національним банком України та його територіальними управліннями щодо національних товаровиробників державної форми власності;
- державними банками щодо національних товаровиробників державної та недержавної форми власності.

Таку схему передбачає проект закону України “Про державне пільгове кредитування національних товаровиробників” [10].

Одночасно із нарощенням конкурентоспроможності відкриваються шляхи до збільшення експорту продукції. У цьому контексті надзвичайно важливими є два основні пріоритетні напрями експортної політики:

- експорт до країн СНД, які й сьогодні є основним зовнішнім ринком для збуту вітчизняної продукції (40 %);
- торгівля з країнами Європейського Союзу, з якими вона поживляватиметься через парафування Угоди про асоціацію між Україною та ЄС в частині положень щодо створення зони вільної торгівлі.

Наступним важливим етапом є приведення українського законодавства до європейських стандартів.

Висновки

Підсумовуючи, зазначаємо, що зміцнення національної конкурентоспроможності може бути досягнуто через глибоку, послідовну, системну політику модернізації вітчизняної економіки. До цього схиляються багато вітчизняних економістів та державних структур. Отже, завданням, яке стоїть перед керівництвом нашої держави, полягає у створенні умов для проведення модернізації, технічного переоснащення, перепрофілювання чинних та відкриття нових підприємств у пріоритетних галузях економіки, через обсяги нарощення ВВП і продуктивності праці та впровадження інноваційних технологій. У такому процесі важливо проводити грамотну інвестиційну політику, яка б дала можливість поступово сформуванню національного капіталу та стала б основою структурної модернізації економіки. Державна стратегія модернізації повинна також бути направлена на підтримку національного виробника та грамотну експортну стратегію, що дасть змогу досягти позитивних змін вже у короткостроковій перспективі.

Перспективи подальших досліджень

Подальші наукові пошуки можуть бути спрямовані на поглиблене дослідження інструментів модернізаційної політики на макро- та мікроекономічному рівнях, які були б оптимальними для вітчизняних умов обмеженості інвестиційних ресурсів та водночас наявності високого потенціалу для нарощення конкурентоспроможності.

1. Баліцька В.В. Ресурсне забезпечення національної економіки: проголошені цілі і реальний стан / В. В. Баліцька // *Актуальні проблеми економіки*. – 2012. – №12 (126). – С. 73 – 83.
2. Бужимська К.О. Деякі складові теоретико-методологічної бази інноваційно-технологічної модернізації / К.О. Бужимська // *Вісник ЖДТУ*. – 2009. – № 4. – С. 202–207.
3. Валінкевич Н.В. Управління потенціалом та розвитком підприємств на основі модернізації/ Н.В. Валінкевич // *Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту*. – 2012. – №1(45). – С. 128–134.
4. Геселева Н.В. Механізми модернізації і технологічного розвитку економіки України / Н. В. Геселева // *Актуальні проблеми економіки*. – 2011. – №11 (125). – С. 64–72.
5. Данилишин Б. Ми перетнули межу / Б. Данилишин// *Економічна правда*. – 7 листопада, 2012 р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://www.epravda.com.ua/columns/2012/11/7/342902/>.
6. Качала Т.М. Модернізація як необхідна умова економічної відбудови національної соціально-економічної системи / Т.М. Качала // *Вісник Волинського інституту економіки та менеджменту*. – 2011. – № 2.
7. Петренко П.С. Модернізація української економіки і державне управління / П.С. Петренко // *Актуальні проблеми економіки*. – К., 2011. – №9 (123). – С. 22 – 32.
8. Прасолов І. Уряд виважено підходить до реалізації проектів у рамках Держпрограми активізації розвитку економіки. – [Електронний ресурс]. – Черкаська обласна державна адміністрація / офіційний портал / Режим доступу: <http://www.oda.ck.ua/?lng=ukr&section=2&page=2&id=8540>.
9. Проект Державної програми активізації розвитку економіки на 2013 – 2014 роки. – [Електронний ресурс] / Міністерство економічного розвитку і торгівлі України: урядовий портал. – Режим доступу http://www.me.gov.ua/control/uk/publish/printable_article?art_id=197032
10. Проект закону про державне пільгове кредитування національних товаровиробників. – [Електронний ресурс] / Офіційний портал ВРУ. – Режим доступу http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=43957.
11. Салун М.М. Фактори модернізації ресурсного потенціалу промислового підприємства / М. М. Салун // *Інноваційна економіка*. – 2012. – № 4(30). – С. 49 – 51.
12. Салун М.М. Функціональні принципи модернізації ресурсного потенціалу промислових підприємств / М.М. Салун // *Вісник Хмельницького національного університету*. “Економічні науки” – 2010. – № 5, Т. 4. – С. 232 – 236.
13. Сірко А.В. Модернізація та інноваційний розвиток вітчизняної економіки: проблеми та їх вирішення / А.А. Сірко, Н.М. Найдич // *Вісник Київського національного інституту бізнесу та технологій*. – К., 2012. – №1 (17). – С. 22 – 23.
14. Соціально-економічне становище України за січень–лютий 2013 року / Повідомлення Державної служби статистики України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу http://ukrstat.gov.ua/druk/soc_ek/2013/publ_02_2013_u.html.